

6 ÅRG.
N:r 24

TIDEVARVET

16 JUNI
1928

TIDEVARVET
N:r 24: 1928

Bräckoripartimurarna, veckans ledande artikel, är skrivnen med anledning av socialdemokratiska partikongressens debatt kring militärfrågan.

Socialdemokratiska partiet 1928 är en kortfattad redogörelse för samma kongress.

D:r Ada Nilsson gör Tidevarvets läsare bekanta med nya tyska försök till upplysningsverksamhet vid Kommunala Rådfrågningsbyråer.

Ett glädjande tecken tyckes oss de synpunkter våra som framläggas i artikeln om Mödrars och barns öden.

Med anledning av artikeln Socker i förra numret av Tidevarvet anförer ett uttalande av M. e. D. r. Jakob Billström, Stockholm.

Ett kvinnligt yrke med gratisutbildning beskrives av Eva Schmidt.

Berättelsen Ankan i Påls-hus av Ruth Persson avslutas i detta n:r.

OBS! Nytt halvår stundat! Glöm ej att förnya numerationerna på Tidevarvet genom posten eller expeditionen för ut-sommaren 1928.

Anslutande sig till det exempel som på många håll givits av industrien kommer Tidevarvet att hålla en veckas semester med början midsommarafton, lördagen den 23 juni. Redaktionen och expeditionen äro stängda från denna dag t. o. m. söndagen den 1 juli. Nr 25 av Tidevarvet utkommer som vanligt lördagen den 23, nr 26 alltså föret lördagen den 7 juli. Vi hoppas att den semester våra läsare sålunda erhålla, icke kommer att hindra dem från att förnya halvårsnumerationerna.

Kommunala Rådfrågningsbyråer. Av Ada Nilsson

Den nyss samlade socialdemokratiska partikongressen antog ett kommunalt partiprogram. Däri märkas flera punkter som söka tillgodose de socialhygieniska strävandena på släktlivets område. Det är den förbättrade mödravården, barnbördshus och vilohem åt mödrar före och efter förlösningen, spädbarnsvården, moderskapshjälpen och kommunala rådfrågningsbyråer inrymda under den allmänna hälsovården. Vi hälsa alla dessa uttalanden med glädje, vi hoppas på ett snart förverkligande med hjälp och stöd från alla håll. Ty detta är förvisso icke en partisaak, det är en folkens livsfråga.

Och som en sådan tränger den sig överallt fram under olika former och olika namn. Födelsekontrollklinikerna (i den engelska världen (Birth Control clinics), Rådfrågningsställen för äktenskap (Eheberatungsstellen) i Tyskland, Mödrekontor i Norge och här i Stockholm har Tidevarvet haft sin Rådfrågningsbyrå för föräldrar.

Namnen och uppgifterna kanske växla, men de missförhållanden som överallt drivit fram dessa strävanden äro desamma, vilket än språket är som formar orden. Det är spän-

ningen mellan fortplantningsförmågan och de ekonomiska faktorerna. Spänningen mellan de tvännen lagar vilka styra detta liv, Makten att begära — Tvånget att försaka, som på det sexuella området framkallat ett nödtillstånd. Vi avläsa detta nödtillstånd i allt för stora dödlighetsiffror för barnafödelskor och späda barn. Vi ha de katastrofalt sjunkande nativitetssiffrorna — vi ha de lika katastrofalt ökade fosterfördrivningssiffrorna med sin stora dödlighet, med sina psykiska och fysiska riskmoment.

Ända tills på sista åren ha dessa förhållanden inte rönt den uppmärksamhet från läkarnas sida, som man kunde väntat, då ju läkare komma dessa frågor in på livet. Men tiderna ändras. Tidevarvet har vid föregående tillfällen inbjudit den in- gående behandling hithörande frågor i England och Amerika fått genom särskilda läkarkommittéer. Vi vilja för i dag endast fästa uppmärksamheten vid en tysk auktoritet.

S. k. Eheberatungsstellen finnas på många håll i Tyskland, i Hamburg och Wien av kommunal natur eller i varje fall understödda av det

allmänna. Ävenså i Dresden och nu senast synas myndigheterna i Leipzig med omgivning ha gripit sig an med frågan. Det är den kände chefen för Leipzigs stora och berömda barnbördshus (Frauenklinik) professor Hugo Sellheim, som i föredrag, dels inför Hälsovårdsdepartementet i Dresden, dels inför stadsfullmäktige grupper i Leipzig ingående belyst hithörande frågor. Föredragen äro tryckta i en serie (Vier neuzeitliche Frauenfragen. Berlin 1928, Karger). Dessutom har han sammanfattat dem i en uppsats i factidskriften Zentralblatt für Gynäkologi 11, 1928.

Han konstaterar först behovet och omfånget för dessa frågebyråer. Deras verksamhet vill han utvidga till alla frågor som tillhöra sexuallivet och fortplantningen. Han stryker under de positiva uppgifterna, underlättandet av havandeskapets början, men följer ej den påträngande negativa uppgiften, att meddela vederhäftiga upplysningar ifråga om födelsekontroll.

Byrån bör på ett eller annat sätt se till att nödvändiga föremål av tillförlitliga kvaliteter tillhandahållas.

En läkare bör vara byråns ledare med lämplig personal. Ingen behandling — endast rådgivning. Ingen onödig byråkratism. Personalen, läkaren och biträden må betalas med allmänna medel. Bemedlade personer erlagga avgift. Sellheim föreslår 10 mark, sjukkasemedlemmar 5 mark/obemedlade fritt. Kontroll utövas av vederbörande hälsovårdsdepartement.

Sellheim framhåller vidare att största svårigheten har visat sig ligga i att få vederbörande rådbekövande att uppsöka byråerna, varför därtill lämpad propaganda måste igångsättas genom flygblad och föredrag. En erfarenhet som till fullo delas av Tidevarvets rådfrågningsbyrå, Är då propagandan förbjuden kommer man ej långt!

Till slut diskuterar författaren ifråga de olika namn som förekommit på liknande inrättningar. Han finner både giftermålsbyråer och födelsekontroll för tränga och förordar helt enkelt Rådfrågningsbyrå (Beratungsstelle) och slutar med att avråda från att ställa uppgiften för trång. Allt vad som rör fortplantningen och släktlivet hör dit. Innet mänskligt bör vara den främmande

Mödrars och barns öden

När en ung man för en tid sedan yttrade följande: Det skulle överbudvetadga vara mig pinsamt att komma i delo med rättvisan. Men att dömas av en kvinna skulle vara en fördömligaste så stor, att jag inte kan tänka mig hur den skulle kunna utvärldas — då talade han förmodligen med sina medmäns fulla instämmande. Lika väl som ett sådant förhållande ter sig orimligt för många män, lika naturligt har det ansetts att avgörandet över kvinnors öden i sådana fall helt överlämnas åt män. Några olägenheter av detta har man under långa tider inte låtsats om, långt mindre talat om för en kvinnan outhärdlig fördomsjukelse. En annan uppfattning torde emellertid långsamt spirra fram.

Med anledning av processkommissionens betänkande angående vårt rättegångsväsendes ombyggnad har från manligt håll framförts krav även på tryggat kvinnligt inflytande inom underrätterna. Detta tycks Tidevarvet vara ett glädjande tecken, varför vi ämna uppehålla oss vid ett av borgmästare Oscar Dahlbäck i Jönköping avgivet yttrande i saken, med en som det tycks oss beaktansvärd motivering.

Som bekant framlade processkommissionen i början av förra året efter 16 års arbete ovan nämnda betänkande, i vilket förslaget om lekmännens förstärkt inflytande i underdomstolarna var en av de främsta nyheterna. Betänkandet remitterades för yttrande till vederbörande myndigheter. Borgmästare Dahlbäcks uttalande hör till de inkomna svaren. Till en början framhålls vikten och vinsten av att också icke juridiskt bildade få tillfälle att göra sin uppfattning gällande vid rättegångar. Detta icke minst ur psykologisk synpunkt.

Av stor psykologisk betydelse är också det kvinnliga inflytandet. Framför allt har det i familjerättsmålet ofta stått klart för mig, heter det i yttrandet, att en väsentlig brist vid vårt underdomstolarnas sammansättning, då så som i dessa mål sker, kvinnors, hustrurs, mödrars och barns öden provas och avgöras, utan att någon representant för kvinnökönet sitter med bland domarna. Visserligen måste det medgivas att om en kvinna varit bisittare i rätten, målet säkerligen inte skulle ha fått en annan utgång. Likaså kan ju rätten i vissa fall inhämta yttranden

från barnavårdsnämnd eller andra samhällsorgan där en kvinna obligatoriskt skall vara ledamot. Men vad det gäller är framför allt att ta till vara den välgörande inverkan, som blotts medvetandet om att en kvinnas finna till hands måste utöva på den kvinnliga parten inför domstolen. En kvinna, som redan under målets handläggning ser på henne med kvinnans ögon. Hennes tillit till målet skall få en i möjligaste mån gynnsam utgång kommer obestridligt att stärkas. Man kan inte komma ifrå, att kvinnans utprästande inför domstolen måste i viss mån till hennes nackdel betingas av det förhållandet, att hon ser idel man omkring sig. Det förekommer ju inte så sällan att hon måste personligen, låt vara inom lyckta dörrar och med biträde av merendels manligt advokat, redogöra för personligt intima förhållanden, avseende t. ex. konsumständigheter. Funnes det åtminstone i underätten vid dylika måls handläggning och avgörande en kvinnlig ledamot närvarande, skulle uppenbarligen ett välgörande moment av större naturlighet och större likhet mellan könen införivas med vårt rättsväsende. En kvinnlig

ledamot skulle i sådana avgöranden som gäller vården om barn, deras skiljande från den ena av föräldrarna och en hel del praktiska anordningar vara till stor nytta och ledning för de regelrätta domstolsledamöterna. Samtidigt kan den trygghetskänsla som hennes närvaro måste skapa för den kvinnliga parten inte överskattas.

För att tillgodose dylika krav på ett inrymmande i vårt domstolsväsende av rent mänskliga och folkliga element, anser emellertid borgmästare Dahlbäck icke nödvändigt att lekmannabisittarna tillerkännas rösträtt på i stort sett samma sätt som de juridiskt utbildade domarna, såsom processkommissionen föreslagit. När han förordar lekmannarepresentanter i stadsdomstolarna — t. ex. två, och i familjerättsmål alltid en kvinna som bisittare under såväl förhandling som överläggningar — är det för att det votum de ha rätt att avgiva framför allt skall utgöra ett moraliskt och psykologiskt betydelsefullt uttalande.

Det kostar fortfarande mycken övertalningsförmåga och genomsänkta bevis för att klargöra att människor är både män och kvinnor, tydelsefullt uttalande.

Varje förståndigt husmoder läm nar sin tvätt till

Normmalms Tvättanstalt
Riddaregatan 14, tel. 76426
Vi mottager all slags tvätt till platens lägsta priser. Hämtas dagligen.
Specialit: Stärktvätt

Svenska Eldbegängelse Föreningens Byrå
Normmalmsgatan 2 A - Stockholm
Öppen 10-1, 2-4, lörd. o. helgdagsaft. 10-2
Eldbegängelse - Begravningsrådning
Medlemsanmeldingar - Urur
Kolombianischer Fein 150 kr.

Högrekvensklinik
Tvätt gatan 12. Tel. 740 89
Stockholm
Gikt, Nerv- & Reumatiska sjukdomar
Spec: Åderförkalkning, Sömnlöshet
Kliniken öppen 10-12
Söndagar 10-11
Övriga tider av överenskommelse
Rum även för kvällande patienter

Allt flera köpa i Konsum

Principen är där:
sunda varor i
sunda butiker.

KONSUMTILLSYNSMYNDIGHETEN STOCKHOLM

Ett kvinnligt yrke med gratis- utbildning. Av Eva Schmidt

Juni månad — drömmarnas, planläggningsmånad. Det är stundom inte bara för sommaren, för semester, det kan också vara för livstiden, för livet —.

Vid terminens sluta klockska, när folkskolorna slå upp portar mot solens ljus och fröheten, kan det finnas bland de avgående en del små roser, som än är de stå på tröskeln redo att gå ut från läxsläsnings- och in i arbetet för uppehållet, alls icke ha klarlagt för sig vilket yrke de skola söka sig in i.

Termen »det är ju så trångt överallt» har blivit ett sådant slagord att själva den nötte frägen tycks gå omkring och söka pengar till Amerikaflykten.

Fins det ännu i Sveriges land en kvinnlig yrkesbana, där icke trängsel rå? — Det lär — hur otroligt det än kan tona — t. o. m. finnas flera, både bland de vanligas och de mera särregna yrkena. Det skall lämnas åt mera statistikbemyndade pennor att utreda deras förekomst och sanningsstufver, här nedan skall endast i korthet relateras några ord om den gratisutbildning som kan erhållas för ett kvinnligt yrke, vilket åtminstone vad huvudstaden vidkommer, i den tid som är stannad för två stora fördelar, nämligen att icke vara till kvävande genomsitt fullt samt att tack vare en trängsamt och ansvarsfritt gratisutbildning icke då värsta föret i portgängen utan, där anlag och god vilja göra sig gällande, från första arbetsåret kunna ställa sina unga utövare på en ganska god ekonomisk grund. Det är sömmerskyrket, det

yrke som sedan sekler tillbaka legat kvinnorna så nära.

Från Stockholms stads lärlings- och yrkeskolor i sömnad berättas här nedan om de fördelar de unga av folkskolornas flickor, som ha lust och anlag för sömnad, nummer kunna erhålla genom den utmärkt kostnadsfria undervisning inom sömmerskyrket, som verkstads- och lärlingskolorna ge, och varigenom ofta redan vid 18—19 årsåldern de skickligaste av de unga kunna väl försörja sig själva eller bidraga till att uppehålla föräldrarna.

En flicka, som vill ägna sig åt sömmerskyrket, kan redan efter första årets fortsättningskola, vid fyllda femton år, få söka in till verkstads- och lärlingskollan, har hon endast godkänt betyg i sömnad, teckning och matematik, vilket är oerfordrigt villkor för antagande samt att hon och hennes föräldrar önska skrivna i Stockholm, och hon blir då befriad från andra årets fortsättningskola. Det vanligaste är ju dock, att flickorna komma in efter folkskolans 8:de klass.

I verkstads- och lärlingskollan, som för de kvinnliga eleverna har avdelningar inom modist- och sömmerskyrket, råder en månads provtid, under vilken elevernas lust och anlag för yrket väl granskas, man har därefter rätt att fränskälla de elever, som ej visat sig lämpliga för yrket, och på samma sätt ha även eleverna under denna månad rätt att sluta, om de ej finna sig trivas med sömnadsyrket.

I lärlingskollan för yrkesömnad, där flickorna undervisas två år med

46 timmars arbetsdag i veckan, finnas tre stoda avdelningar för klädningssömnad, 20 elever i varje. Dessa ha således förut genomgått antingen 8:de klass eller fortsättningskollan — eventuellt endast ett år av den senare. — Lärlingskollan meddelar teoretisk undervisning i yrkesekonomi, yrkeshygien, materiallära, fäctekning, mönsterkonstruktion, yrkes- och arbetarlagstiftning och är för den praktiska undervisningen förbunden med verkstadskollan.

Sedan de unga sömmerskorna kommit ut och fått platser, kunna de, som vilja ytterligare utbilda sig inom sitt yrke, om kvällarna gå på yrkeskollans ämneskurs i finare klädningsgärning; för att icke hindra flickornas arbete under själva säsongen, då överbete ofta förekommer, pågår kursen endast under början av varje höst- och vårtermin, 20 veckor, 4 kvällstimmars i veckan. Motsvarande kurs finnes för livs-, ärm- och kjolsömmerskor, och priset för denna är detsamma som för den förstnämnda, endast tio kronor.

När en flicka således efter verkstads- och lärlingskollans fullständig fria undervisning får plats på atelier, erhåller hon omedelbart tredjehöjden, 24 kr. i veckan. De unga sömmerskorna komma dock i allmänhet snart upp till högre lön, under säsongen kunna de som äro räskt och sy på styck gå upp till 2—300 kr. i månaden. — Nästa efter kontoristyrket, som de flesta av utvids folkskoleflickor önska sig till, är nog sömmerskyrket det som har den största anslutningen; förutredigt nog kan ej heller märkas, att genom utvids myckna fabrikskonfektion närgående tillbakagång visats inom yrket.

Icke önskvärda böcker

Man begär upplysning, vederhäftig sådan, på släktlivets område och man får i sin hand sådana böcker som Kvinnans biologiska tragedi och I tolfte timmen.

Den ene säges ha till sin författare en rysk läkare Nemilov, den andra bar ett svenskt namn, Molly Molander. Det låter som en pseudonym och några föregående alster av samma hand annonseras av förläggaren. Mätte spåren avskräcka! De båda böckerna ha gemensamma drag. De blanda lögn och sanning till försattliga halvansningar. Deras gemensamma ledmotiv är »utanför könet finns det ingen hälsa, ja, icke ens något liv». (Nemilov.) Men sedan framgår det otvetydigt att denna sanning gäller endast kvinnan. Och ju längre hon lever desto värre blir det.

Till och med under barndomsåren är det dragiskt för kvinnokönet. En komma som småsak blir besvärligare för en flicka än för en gosse och dödligheten i tuberkulos i vissa åldrar större för flickor än gossar. Men förf. genom, eller vet ej, att vid en annan, tidigare tidperiod är gossarnas överdödlighet tydligt markerad och vad flickornas överdödlighet i tonåren beträffar finns den t. ex. ej i England, Amerika och Australien. Alltså Amerikans och Australiens. Efter puberteten låter det så här: »Kvinnans liv är en oavbruten, aldrig upphörande sjukdom.» Och sedan »det kalendariska inflytandets upphört att

göra sig gällande så är det rena eländet. Klimatet betyder icke bara kroppens förgängelse utan också själens, o. s. v. i all oändlighet.

Författaren till denna handbok i kvinnans fysiologi kan visserligen ej fränkännas alla kvalifikationer men vederhäftig är han ej, och hans bok kommer att skada många, som ej genomsöka humbungen.

Vad skall man då säga om I tolfte timmen? Ösmåta kunskaper om psykologiska tillstånd och deras rot i sexualia. Hjältinnan behandlas av en nervläkare, psykoanalytiker, som säkerligen redligt och allvarligt söker reda ut hennes sladdriga själ.

Författarinnan imiterar Elin Wägner efter mönstret Natten till Söndag, fru Elin Wägner är ej att gratulera till sådana imitatorer, ja karrikatörer skulle jag vilja säga. I skiljaktiga ju fru Wägner desutom förfäktat en helt annan grunduppfattning.

Förebliden till den behandlande läkaren ligger också nära till hands. Det är för oss läkare smärtsamma ögonblick när man får igen sina egna ord och uttrycken förvirrade och förvanskade, sådana de reflekteras av grunda och fälviska människosjälar. Men leda ej spåren alltför far häroden för en gosse skall varit barmhärtig och skyddat läkaren ifråga för att få tillbaka sina av kunskap och levnadsvisdom präglade ord i Tofte timmens förvirrade språk.

Ada Nilsson.

VI STÅ TILL TJÄNST

Om inte det fina maskineri fungerade, som göms bakom skylfönstren och vars tillvaro tillbakagående inom den centraliserade nämn av en annan — vilken främjingslösa strävan skulle inte uppfylla producenternas liv, som fick leva och verka förärvade, utan erklända, utan förmåga att göra sin nyttiga verksamhet nytta. Och vilken betungande och orolig anlag och böva de konsumerande medmänniskorna att komma i beröring med källorna, ur vilka de skulle kunna ösa sina livsöfnöden.

Men det fina maskineri fungerar och över hela världen står handens representanter till tjänst för att göra produktionsfrukter skönligen för alla och för

att låta alla på bekvämate och effektivaste sätt få sina önskningar uppfyllda. Man ser sig om och upptäcker att man behövs hjälpa i det dagliga.

Det är den naturliga läroplan som av specialarbetarna mått blivit placerad i en storstad. Han längtar efter att få flytta yrkes färg och doft inom sina vägar — och han riddas från evig vinst genom blomsteraffärens erbjudande av friska blommor av alla slag. Hans staccars fru, som är van vid försörjning i det fria, håller på att försöka under stadens påtvingade stillastående, till hon kommer i beröring med de möjligheter till idrott, som erbjudes henne genom S. K. F. K:s fem-örstörning. Sedan de återvunnit själens jämvikt ha de kraft att med hemoförfärfärens hjälp inreda

sitt hem så som det bäst liknar den vackra gård de lämnat.

Den långvariga resanden, som inte har några bekanskap i staden ser sig om efter ett hållbär. Pallas förskollans hore står upp sina gåtvisstiga portar. Och i dess närhet finns allt som är nödvändigt för den fortsatta resans behag. Letterstedts hållbara strumpor, som inte välar sin ägarinna bekymmer med traaliga hälar och löpande makor. Glaumanns modemagasin med den rätta hatten, som ger en behaglig säkerhet åt bärarinnan genom sin andamålsenighet. Där försäljes den välsittande kortsen Germa, som är ytterligt behändig till tvätta eftersom fjädramen inte behövs tas ut för varje gång. Och där finns sluttigen kristallglaset och Hertha, att finnas för konstnärliga läderarbeten, där man väljer de mest vackra gåvor till de sina

liga läderarbeten, där man väljer de mest vackra gåvor till de sina

De tankarbetande unga människorna som bor billigt kan inte dricka vattenledningsvattnet eftersom rören är rostiga. En flaska Karolus är inte bara läskande och apptitlig men också sprickande efter långvarigt arbete i sekundära led. De försöker hålla beståndet i stånd genom damms altnakt. Vem hjälper dem! En dammsugare står att få billigt och bekvämt. När de trötta kommer hem har gossen från Smiths varit där och lägenheten är sugen och ren. I ett så välbekant hem passar endast rana gardiner. Berglunds kemiska tvätt tar gärna hand om deras gamla och lämnar dem åter tvättade som nya.

Sedan gäller det semesterens vars glada

minnen man gärna vill föreviga. Hollingers fotomagasin står gärna till tjänst med råd och alla förordenheter. Men den, som man älskar högst, får inte rum på något så litet som ett amatörfoto. För hennes skull finns en riktig fotograf, som med konstnärlig makt framställer hennes skönhet utan fel.

Den som ännu inte har något hem men gärna vill ha går till Rockström och väljer möbler. Det ästa spannsände belustat är mattorna. Sedan årtionden finns Bestrom och Boström tillhanda med allt vad som kan begäras.

Utsökta kaffebländningar från Lucks, Karstens lika hälsosamma som välsmakande skorper finns sluttigen trofast vid den hungriges sida som tillvaros stila fulländning. Casa.

VI STÅ TILL TJÄNST

<p>Bageri</p> <p>Medtag till landet Karstens Skorpor</p> <p>I enkoras-kamriert så har Ni sådligt ett delikat kaffebröd till hands.</p> <p>Blommor</p> <p>Blomsterhandeln NEULIKAN</p> <p>27 Upplandsgratan 47 Tel. Norr 266 58, Stockholm</p> <p>Snygga kransar och bildkorationer</p> <p>Bordsvatten</p> <p>Drick</p> <p>Ramlösa-Vatten</p> <p>Vårt lands enda naturligt alkaliska bords- & hälsovatten.</p> <p>Dammsugare</p> <p>DAMMSUGARE och GOLVBO- NARE av alla slag uttryhas billigt med utan hjälp.</p> <p>C. H. SMITH Norr 248 40 Rageriegatan 87, 3 tr. Norr 47 60</p>	<p>Fotograf</p> <p>Bild-Centralen Boldt-Christmas</p> <p>Drottninggatan 38, 1 tr. Telefon Norr 7345</p> <p>Fotomagasin</p> <p>HOLLINGER'S FOTOMAGASIN</p> <p>11 Malmkilladsgatan 11 Stockholm Tel. Norr 106 81</p> <p>Hemslöjd</p> <p><i>Allt för heminredningar</i></p> <p>Möbelyger, gardiner, draperier, mattor m. m.</p> <p>HILDA FRICHS Textiltateljé Kammakareg. 40, tel. 126 99</p> <p>Hotell</p> <p>Hotell Pallas</p> <p>Klarabergsgatan 57 Stockholm Tel. 4483, 4485, 4484</p> <p>Bakermans frn. kr. 4, — till 6, — Dubbelrum 1, 4 & 5 till 10, — Dubbeln 3, 3 till 4, — och 14, —</p>	<p>Idrott</p> <p>S. K. C. F. K:s förteckning finnes att köpa Å</p> <p>EXPEDITIONEN Svanstap 1, 3, tel. N. 2343 Pris 5 öre</p> <p>Kristall</p> <p>KRISTALLLAGRET Jakobsbergsgatan 41 A</p> <p>Vid återopande av denna tidning lämnas 10 % rabatt.</p> <p>Kemisk Tvätt</p> <p>Berglunds Kemiska Tvätt Gardiner, tvättas och spännas 30-årig praktik</p> <p>Jungfrugatan 28 Tel. 782 76</p> <p>Korsetter</p> <p>KORSETTEN GERMA Det ledande märket. Endast ett namn. Sitt stieländande genom utbildade Germa-Korsetterer på alla platser. Högtämläskelcher, A. B. GERMA, Stockholm</p>	<p>Konsthandel</p> <p>TRE ROSOR Linnégatan 2</p> <p>Vackra presenter</p> <p>Läderplastik</p> <p>konstnäriga arbeten i Läderplastik såsom Skrudskåp och Portföljer, Pånböcker, Böser och Telegrammarer Dumstörper m. m.</p> <p>Atelier Hertha, Drottninggatan 88 B, 1 tr. Stockholm, Tel. 30 28 Blever mottagas</p> <p>Mattor</p> <p>Mattor och Gardiner största urval</p> <p>Boström & Boström Enbl. 1876 4 Kungsgatan, Sclm Tel. Norr 480, ankn.</p> <p>Modeaffär</p> <p>GLAUMANN'S PALS- & MODEMAGASIN 56 Karbergsgatan 56 2 plan, 6 Centralst. Tel. Norr 880 »Fr varje händelse en hatt som blir»</p>	<p>Möbler</p> <p>MÖBLER köpas bäst och billigast i</p> <p>Rockströms Möbelfabri Stora Nygatan 10-12, Sclm. Norr 16580</p> <p>Strumpor</p> <p>Letterstedt</p> <p>STRUMPSPECIALISTER Drottninggatan 21, Stockholm</p> <p>Specieraffär</p> <p>Köp Lucks utsökta Kaffebländningar. Konfektyrer egen tillverk, PERCY F. LUCK & Co.</p> <p>Gravör</p> <p>Hogvarv Englund Etc. & Gulling tel. 11286, Norr 4921 Kerpinggatan 11</p> <p>All slags gravry och stämpling av monogram & papper och kuvert utföres till billigaste priser.</p>
--	--	---	---	--

ÄNKAN I PÅLSHUS

av RUTH PERSSON

Hon upptäckte så många nya sidor hos sina barn, och det var inga sidor som gjorde henne glad. Allt oftrade hände det hon låt arbetet vila och blev stående eller sittande slysslödes medan tankarna arbetade med att reda ut något åt henne.

"Ni är trötta, fru Ringberg," sade bankvaktfrun åt henne. "Vore jag som ni skulle jag taga nytta av barnen på kvällarna. De skulle minsann inte få springa och väsnas så mycket, medan jag gick och slet åt dem."

Det var välmening av henne men hos fru Ringberg flammade vreden upp. — "Jaså barnen hade för stor frihet. Det var väl söndagen kunde hon tänka..."

Och hon satt en hel förmiddag ut i ställen på en upp och ned väg potatisörskog och herade upp sig till fullt ursinne genom att räkna ut, att när det gällde värnlösa skolbarn, då tegr rollrägare Karlsson med sin åttatimmarsdag. Räknade man tiden gåendet till och från skolan tog och den tid läxläsningen på kvällarna tog hade väl de flesta av landets sju- och fjortonåringar en tolv-tretton timmars arbetsdag. Åtminstone på landet. Och så hade hon ändå lärt sig konstans, att fyra timmars tankarbete var ungefär jämförbart med åttatimmars tungt kropparbete.

När hon omsider reste sig från korgen där hon suttit och gick ut på gården, kände hon hur ögonen sveo av brist på fuktighet och hur hjärtans kändes tom på samma gång som den liksom värkte. Hon kände behov av sömn, men det var mitt på dagen och hon hade försammat mycket tankar sitt funderande. Det var ingenting att fästa sig vid. Hon gick till sitt arbete, men det blev ingen fart med det. Rätt som det var ertappade hon sig med att åter stå stilla och fundera. Men inte fundera lugnt och stilla utan med känslorna i upp- och nedgång.

Läraren påstod, att den äldsta flickan hade gott läshuvud, och som det finnes en Kommunal melanskola i Bolbjerg föreslog skolrådledamötet en modern att hon skulle låta henne få fortsätta där, sedan hon slutat folkskolan. Det skulle inte bli minsta kostnad. Undervisningen var fri och tågbiljetten skulle församlingen bekosta åt henne. Klädfrågan skulle inte heller behöva äggas härvidlag, tyckte man. Åttnadstend det fanns en »Fattiga barns beklädnadsfond» inom församlingen.

Ni skulle fru Ringberg tänka över detta och besluta att det var hennes barns bästa man ville.

Det hade hänt för att hon mottagit kläder till sig och barnen av andra, men det hade varit av människor, som hon av någon anledning kände sig samhörig med, och som själva kände sig samhöriga med henne. Lydia Lindskog och kvinnan i huset nedanför Hagslövsiderna och några andra bland de närmast boende familjerna. Och därvidlag hade det fallit sig helt naturligt för henne att taga emot. Det hade förefallit henne ungefär, som när bankvaktfamiljen ibland under skördetiden kom henne till hjälp med inbärgningen, då det sig ut till övrigt. Så helt naturligt och så rakt på sak hade det skett att hon aldrig reflekterat däröver. Men när flickan kom hem från festen, som styfverningen »Fattiga barns beklädnadsfond» anordnat i samband med utdelandet av kläder, och ställde sig framför spegeln att ordna fallet på kjolen och lockerna vid öronen, kände hon till sin förskräckelse att hon skulle kunna slå henne i ansiktet för klänningens skull. Och samtidigt gick det upp för henne huru långt ifrån varandra hon och barnen kommit.

Vad visste hon egentligen om flickan, som vände och vred sig framför spegeln och log mot sin bild däri? Och vad visste hon om pojken och vad visste hon om den allra yngsta?

En gång hade deras drag varit öppna och ärliga, och hon hade kun-

nat tyden den minsta skiftning däri. Nu huro de den prägel som drag kunna få i atmosfär av fusk och lögn och ständig förställning. Det fanns inte längre något levande varmt att läsa sig till i dem. Intet som bar vittne om att det fanns mod till sanning hos dem.

Hon sade sig med bittherhet, att hur skulle det väl kunna vara anordnat, och hon lovade sig än en gång, att åter göra deras liv rikt och varmt som förr. Men hur omöjligt visade det sig inte vara. Förre hade alla barnen stigit upp och begett sig till skolan samtidigt och kommit hem samtidigt. Nu måste den äldsta flickan vara färdig tre kvarts timma tidigare än de andra för att hinna med taget och hon brukade komma hem en halv timma tidigare än de, eller också inte förrän vid sjutiden. Hon hade fått fru Ringbergs gamla cykel upplagad åt sig för att hinna förtära mellan hemmet och järnvägsstationen, och mellan henne och skyken stod en ständig strid om vem som skulle använda den på söndagarna. Hon gjorde gällande att den helt var hennes, medan de påstod att de hade lika stor rätt till den och väjade till modern, som avgjorde.

Cykeln är min. Och hon får endast låna den.

Men då ville även de ha rätt att låna den, och det blev svårt för henne att få dem att fatta, att det kunde de inte få, emedan hon inte hade råd kösta på den flera reparationer, om den skulle gå sönder.

Kan den inte lika fort gå sönder när hon själv tar ut den om söndagarna och cyklar till nämndemannens, undrade de.

Det är en annan sak, sökte modern försvara sig. Ni cyklar bara för lekars skull, men hon cyklar dit ut för att hon och nämndemannens flicka skola lära sig läxorna tillsammans.

Men då skulle även de ha rätt att låna den, och det blev svårt för henne att få dem att fatta, att det kunde de inte få, emedan hon inte hade råd kösta på den flera reparationer, om den skulle gå sönder.

Kan den inte lika fort gå sönder när hon själv tar ut den om söndagarna och cyklar till nämndemannens, undrade de.

Det är en annan sak, sökte modern försvara sig. Ni cyklar bara för lekars skull, men hon cyklar dit ut för att hon och nämndemannens flicka skola lära sig läxorna tillsammans.

Men då skulle även de ha rätt att låna den, och det blev svårt för henne att få dem att fatta, att det kunde de inte få, emedan hon inte hade råd kösta på den flera reparationer, om den skulle gå sönder.

Kan den inte lika fort gå sönder när hon själv tar ut den om söndagarna och cyklar till nämndemannens, undrade de.

Det är en annan sak, sökte modern försvara sig. Ni cyklar bara för lekars skull, men hon cyklar dit ut för att hon och nämndemannens flicka skola lära sig läxorna tillsammans.

Men då skulle även de ha rätt att låna den, och det blev svårt för henne att få dem att fatta, att det kunde de inte få, emedan hon inte hade råd kösta på den flera reparationer, om den skulle gå sönder.

Kan den inte lika fort gå sönder när hon själv tar ut den om söndagarna och cyklar till nämndemannens, undrade de.

Det är en annan sak, sökte modern försvara sig. Ni cyklar bara för lekars skull, men hon cyklar dit ut för att hon och nämndemannens flicka skola lära sig läxorna tillsammans.

Men då skulle även de ha rätt att låna den, och det blev svårt för henne att få dem att fatta, att det kunde de inte få, emedan hon inte hade råd kösta på den flera reparationer, om den skulle gå sönder.

Kan den inte lika fort gå sönder när hon själv tar ut den om söndagarna och cyklar till nämndemannens, undrade de.

Det är en annan sak, sökte modern försvara sig. Ni cyklar bara för lekars skull, men hon cyklar dit ut för att hon och nämndemannens flicka skola lära sig läxorna tillsammans.

Men då skulle även de ha rätt att låna den, och det blev svårt för henne att få dem att fatta, att det kunde de inte få, emedan hon inte hade råd kösta på den flera reparationer, om den skulle gå sönder.

Kan den inte lika fort gå sönder när hon själv tar ut den om söndagarna och cyklar till nämndemannens, undrade de.

Det är en annan sak, sökte modern försvara sig. Ni cyklar bara för lekars skull, men hon cyklar dit ut för att hon och nämndemannens flicka skola lära sig läxorna tillsammans.

Men då skulle även de ha rätt att låna den, och det blev svårt för henne att få dem att fatta, att det kunde de inte få, emedan hon inte hade råd kösta på den flera reparationer, om den skulle gå sönder.

Kan den inte lika fort gå sönder när hon själv tar ut den om söndagarna och cyklar till nämndemannens, undrade de.

Det är en annan sak, sökte modern försvara sig. Ni cyklar bara för lekars skull, men hon cyklar dit ut för att hon och nämndemannens flicka skola lära sig läxorna tillsammans.

Men då skulle även de ha rätt att låna den, och det blev svårt för henne att få dem att fatta, att det kunde de inte få, emedan hon inte hade råd kösta på den flera reparationer, om den skulle gå sönder.

Kan den inte lika fort gå sönder när hon själv tar ut den om söndagarna och cyklar till nämndemannens, undrade de.

Det är en annan sak, sökte modern försvara sig. Ni cyklar bara för lekars skull, men hon cyklar dit ut för att hon och nämndemannens flicka skola lära sig läxorna tillsammans.

Men då skulle även de ha rätt att låna den, och det blev svårt för henne att få dem att fatta, att det kunde de inte få, emedan hon inte hade råd kösta på den flera reparationer, om den skulle gå sönder.

Kan den inte lika fort gå sönder när hon själv tar ut den om söndagarna och cyklar till nämndemannens, undrade de.

Det är en annan sak, sökte modern försvara sig. Ni cyklar bara för lekars skull, men hon cyklar dit ut för att hon och nämndemannens flicka skola lära sig läxorna tillsammans.

Men då skulle även de ha rätt att låna den, och det blev svårt för henne att få dem att fatta, att det kunde de inte få, emedan hon inte hade råd kösta på den flera reparationer, om den skulle gå sönder.

Kan den inte lika fort gå sönder när hon själv tar ut den om söndagarna och cyklar till nämndemannens, undrade de.

Ringbergskans barn, menade han. Disponenten hade aldrig kunnat fördraga den här Henriken riktigt. Han var så näbbig av sig, när man sökte skämta med honom. påstod han. Och bagare Pettersson tänkte på alla de gånger, då han varit ute med sina brödkorvar och haft en hel flock småpojkar gående efter sig med den här Ringbergspojken i teiten och hört hans ideliga oerförliga: klonk-klonk-klonk.

En gång hade han vänt sig om och bett honom tyst, och fått till svar: »Men det kan väl ingen förbjuda mig att göra med min tunga vad jag vill.»

Nej, en förbannat strem unge var det, som rakt inte hörde hemma i några fina skolor.

Men det begrep inte pojken. Han kunde rakt inte förstå varför inte han skulle få gå i en fin skola lika väl som systemen. Var hon kanske klokare än han? men det medgav hon själv, att han hade lättare för att låta. Eller var hon bättre och snällare kanske, men det var ungefär detsamma, menade modern.

Åtminstone är hon bra nyckel

viktigare av sig, än vad jag är», avgjorde han själv.

Men modern glädde sig åt att få behålla honom i hemmet. Han var inte vidare uthållig av sig. Den ena saken efter den andra påbörjade han och lät stå halvfrägen och han hade lagt sig till med en massa av oarter, som plågade modern. Och dessutom var han nyckel riktigt, som disponenten påstod näbbig av sig, men hon menade att så småningom skulle allt detta kunna bortarbetas, så att han åter blev samma munna, livlige och godlynte pojke som han varit före skolan.

Om du så ovillkorligen vill gå i skolan, så har du ju förtättnings-skolan kvar, sade hon.

Det var under det andra året han besökte denna skola, som Irupsbarns sexuella lek blev röjd, genom att en av flickorna, som ännu inte slutat skolan befanns vara havande. Det blev en vidlyftig affär med en mängd barn och unga inblandade och det var under denna oerhört pinsamma utredning, som landsfiskalen i Irup kom att slå knythanen i bordsskivan och brista ut: ingen fan i underjorden har ett belvete så glödhett som det en allmän åklagare har i ett kristet samhälle.

När fru Ringberg såg honom komma på vägen mot Pålshus, förstod hon och vände sig om för att se på pojken. Hon såg ängesten i hans ögon övergå till vanvetigt skräck.

Ett ögonblick stod han hjälplös och handfärdan, sedan vände han sig tvärs om och stack i väg mot skogen där han försann.

»Vi kommer väl igen i morgon då. Kanske han lugnat sig något till dess», menade landsfiskalen, då han inte stod att upptäcka nånans och inte svarade varken modern eller den när de kallade.

»Henrik» fortsatte fru Ringberg att ropa, sedan hon åter blivit ensam. »Henrik kom! Det är bara jag ensam. Det är din mor. De andra ha kört igen.»

Men där kom ingen Henrik. Och när landsfiskalen nästa dag kom tillbaka blev det skällgång efter honom han fick anordna i stället för polisförhär. Man sökte genom kringla Snärjet och trakterna däromkring, men han var uppslucken och man hörde ingenting till om honom på nära fjorton dagar. Men då blev han infångad i en kuststad och åter-sänd.

Under dessa fjorton dagar upplevde fru Ringberg något som hon väl haft vetskap om fanns att upplevas av vemliga, men som hon aldrig anat var något så oerhört. Hon upplevde vansinnet. Gud samlade hennes kroppas alla nerträdar i sin hand, påstod hon, och tånjde ut dem till det yttersta, varpå han slog en knut på dem nånans mitt uppe i hjässan.

»Men inne i huvudet, så att den inte skall synas utan bara förnimmas av mig själv», säger hon.

Hon hade som barn, hon så väl som alla andra, fått lära sig, att

tjänst åt Gud är offer av sig själv. Och fast hon aldrig erfarit något egentligt religiöst behov, så hade hon dock, hur rättfärdig hennes egen sak förefallit henne, känt sig som en god kristen varje gång, hon givit vika och fogat sig efter andras rakt motsatta åsikter i samma sak. Och därvid hade hon omedvetet haft Jesus av Nazarets korsödd för ögonen. Hon hade gjort som han, offrat sig själv. Men, berättar hon nu, när jag gick därinne i Snärjet och ropade: »Henrik» och jämrade mig »Kyrkan, och hjälpen. Då var det som om Kristus plötsligt stått framför. Kanske var han som Jesus av Nazaret, men då inte som den offrade Jesus, utan som den Jesus som med gisslet i handen renade helgedomen från de hopar av växlar och månglare som dvaldes där inne. Men mest var han nog ändå som Asa-Tor. Som naturen själv. Och han krävde inga offer av mig men liv och växt. Stark och evig växt uppåt. Men jag hade offrat allt i samhället, och för honom var ett ord. Och jag kämpade med vardens ord. Och plötsligt ständade till den stunden kom, då landsfiskalen stannade på gården och hade Henrik med sig och sade, att han kunde få stanna hemma hos mig till vidare. Då hände det där med trädarna och knuten.»

Henrik Ringberg var inte den mest inblandade, men man bar lite var bland stöttepinarna ägg till honom för pojkestreck och snåsar och så var det rymskningsförskott och moderns tillstånd man tog i betraktning, så han dömdes till uppfostringsanstalt.

Felix Lindskog såg mörk ut, och ingen av Irupsherrarna mer än hans gode vän landsfiskalen gick rätt gärna i frivilligt möte med honom den tiden. Och herre gud, visst var det ett elände här i världen, det medgav man gärna. Men karlen kunde väl ändå försöka se, att man gjort så gott man förstod. Att den äldste pojken dog, och den här yngste gått bort sig ämmt åt var ju ingenting som varken skolråd eller hämsning vårdansnämnd kunde rå för. Man var oskyldig och man hade handlat skyndsamt. Ankan var intagen på försörjningsinrättningen, och den yngsta flickan hade bagare Petterssons tagit hand om, ty de behövde inte en hjälpreda i den åldern, och när de då på samma gång kunde göra en god gärning så —. Den äldsta som skulle avlägg sin examen vid terminsavslutningen vistades hos nämndemannens. Sedan skulle hon ha plats på disponentens kontor.

Nu är Pålshus ledigt, sade man, och samma dag man hämtade ankan Ringberg till försörjningshemmet cyklade en av Hagslövsdrängarna dit ut för att se hur det var. Han hade fästmo och var god vän med herr Felix. Han var viss om att få arrendet, och så skulle åter ett hem grundas inom de murar där det Ringbergska en gång med så mycket ljus tor grundats.

Kraftskurpulvret

Skur-Björn

skurar

allt i köket

— även

aluminium.

Härsjukdomar

behandlas skickligt och effektivt.
MARIA ENQUIST INSTITUT
16068, N. 2262. Grundat på 1890-talet
Biblioteksgatan 6-8, 2 tr. bit

Olga Elmdahl

Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

REVOLUTIONERANDE NYHET.

MOTORCYKELHJULET

»ÖWA»

Motorkraft åt varje herr- eller damvelociped.
Framdrivr vidocipeden intill 40—50 km. i tim.

70 kilometer på en liter bensin.

Lättläst. God bicktagning.

Obs! ÖWA är bicktagning och skickligt. Obs! behövs blott registrering tillmanskap med östern som vanlig velociped.

Pris komplet med stöpparna, magnet, gasförlitningsändare, bensinutsläpp, extra kraftiga övrig och sig, utsläppslarm och reflektorglasölar. Kr. 195:—

Agenter antagas. Begär prospect.

Generalagenten

AKTIEBOLAGET

Gylling & Co. Inb. Akt.

Telefon 1.100.70.

Regeringsgatan 12, Stockholm.

